

Sygn. akt III AUa 752/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Monika Kowalska (spr.)
Sędziowie:	SSA Iwona Łuka-Kliszcz SSA Agata Pyjas - Luty
Protokolant:	sekr. sądowy Barbara Dudzik

po rozpoznaniu w dniu 23 stycznia 2013 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **K. G.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.**

o wypłatę emerytury

na skutek apelacji wnioskodawczynie K. G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie Wydziału VIII Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 5 marca 2012 r. sygn. akt VIII U 1992/11

I. z m i e n i a zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i wznawia wypłatę emerytury należnej K. G. od dnia 1 października 2011 r.,

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. na rzecz K. G. kwotę (...) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt III AUa 752/12

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 5 marca 2012 r. oddalił odwołanie wnioskodawczynie K. G. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 4 października 2011 r., mocą której organ rentowy wstrzymał wnioskodawczynie na mocy art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wypłatę emerytury począwszy od dnia 1 października 2011 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawczynie K. G., ur. (...), od dnia 1 września 1998 r. jest nieprzerwanie zatrudniona w Zakładzie (...) sp. z o.o. z siedzibą w K.. Decyzją z dnia 13 sierpnia 2009 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. przyznał jej emeryturę od dnia 1 czerwca 2009 r., tj. od miesiąca, w którym złożyła wniosek. Zaskarżoną decyzją z dnia

4 października 2011 r. organ rentowy wstrzymał wnioskodawczyni od dnia 1 października 2011 r. wypłatę emerytury, ponieważ nie rozwiązała ona stosunku pracy z pracodawcą na rzecz którego wykonywała pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury.

W takim stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd Okręgowy podniósł, że zgodnie z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jedn. tekst: Dz. U. z 2009 r. nr 153, poz. 1227 ze zm.) prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Przepis ten stosuje się od dnia 1 października 2011 r. do emerytur przyznanych przed dniem 1 stycznia 2011 r. Wnioskodawczyni od 1 września 1998 r. do chwili obecnej pozostaje w nieprzerwanym zatrudnieniu, prawo do emerytury nabyła od dnia 1 czerwca 2009 r., a więc ma do niej zastosowanie przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd I instancji wskazał, że zarzuty wnioskodawczyni, iż wstrzymanie wypłaty emerytury z powodu kontynuowania zatrudnienia narusza zasadę demokratycznego państwa prawa, ochrony praw nabytych oraz niedziałania prawa wstecz, nie są zasadne. Trybunał Konstytucyjny kilkakrotnie wypowiedział się w kwestii dopuszczalności zawieszania lub ograniczania świadczeń emerytalnych (orzeczenia z dnia : 3 listopada 1992 r., sygn. K. 12/92, OTK w 1992 r., cz. II, poz. 24; 11 lutego 1992 r., sygn. K. 14/91, OTK w 1992 r. cz. I, poz. 7; wyroki z dnia: 27 listopada 1997 r., sygn. U 11/97, OTK ZU nr 5-6/1997, poz. 67; 20 grudnia 1999 r., sygn. K. 4/99, OTK ZU nr 7/1999, poz. 165; 5 listopada 2002 r., sygn. P 7/01, OTK ZU nr 6/A/2002, poz. 80). W świetle dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, ograniczenie prawa do uzyskania świadczeń emerytalno-rentowych w sytuacji uzyskiwania innych dochodów, w tym wynagrodzenia z tytułu pracy, jest co do zasady dopuszczalne. Zawieszenie lub ograniczenie tych świadczeń nie powinno jednak przekraczać określonej miary i podlega ocenie z punktu widzenia zasady proporcjonalności i niearbitralności. W tak wyznaczonych granicach ustawodawca ma swobodę określenia konkretnych przesłanek zawieszania lub ograniczania świadczeń emerytalno-rentowych przez osoby uzyskujące dodatkowy dochód lub wynagrodzenie. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego całkowite zawieszenie świadczeń w razie nierozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą nie ma charakteru arbitralnego i nie narusza zasady proporcjonalności, ponieważ odpowiada istocie konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego i ma na celu realizację zadań państwa w zakresie zapewnienia pełnego, produktywnego zatrudnienia. Sąd Okręgowy podkreślił, że Trybunał Konstytucyjny zwracał wielokrotnie uwagę, iż ustawodawca posługując się techniką ubezpieczenia społecznego, tworzy określone oczekiwania po stronie jednostki. Dla ochrony praw emerytalno-rentowych szczególne znaczenie ma zasada wzajemności. Świadczenia emerytalno-rentowe stanowią przedmiot praw podmiotowych, nabytych przez ubezpieczonego w związku z jego własnym udziałem w tworzeniu funduszu ubezpieczeniowego. Warunkiem nabycia praw do świadczeń z ubezpieczenia społecznego jest bowiem odpowiedni staż pracy, z czym wiąże się fakt opłacania składek przekazywanych na fundusz ubezpieczeniowy. Wiąż między wkładem pracy pracownika a gromadzonym funduszem ubezpieczeń społecznych stanowi podstawową przesłankę materialną prawa do świadczeń, a zarazem zasadniczy argument na rzecz ochrony tych praw. Z zasadą wzajemności wiąże się ściśle wymóg zachowania proporcjonalności między wysokością opłacanych składek a wysokością świadczeń. Zasada proporcjonalności nie wyklucza jednak ograniczania rozpiętości wysokości świadczeń w porównaniu z rozpiętością wysokości zarobków i składek, wysokość świadczeń nie powinna jednak nadmiernie odbiegać od wkładu ubezpieczonego w tworzenie funduszu ubezpieczeń społecznych. Uzasadnione oczekiwania ubezpieczonego w przypadku ubezpieczenia emerytalnego dotyczą sytuacji, w której nie tylko osiągnął on określony wiek, ale również zaprzestał dotychczasowej działalności zawodowej. W tym kontekście możliwość pobierania świadczeń emerytalnych bez przerwania działalności zawodowej u dotychczasowego pracodawcy stanowi przywilej, który wykracza poza powszechnie przyjmowane pojęcie ubezpieczenia społecznego. Ubezpieczony musi liczyć się z tym, że ustawodawca, prowadząc określoną politykę społeczną, może ograniczyć zakres tego przywileju, kierując się interesem publicznym (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 lutego 2006 r., SK 45/04, dotyczący tożsamego stanu prawnego).

Mając więc na uwadze cytowane orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego i jego motywy oraz treść art.103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Sąd Okręgowy, uznał że podniesione w odwołaniu zarzuty są bezzasadne i z tych względów na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Apelację od wyroku wywiodła wnioskodawczyni K. G.. Zaskarżając wyrok w całości zarzuciła, że zaskarżona decyzja organu rentowego z dnia 4 października 2011 r. jest niezgodna z zasadami demokratycznego państwa prawnego określonymi w Konstytucji RP. Decyzja pozbawia ją praw nabytych - prawa do emerytury, które to prawo powstało w jej przypadku w dniu 1 czerwca 2009 r. Przepis art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który stosuje się od dnia 1 października 2011 r. do emerytur przyznanych przed 1 stycznia 2011 r. łamie zasadę ochrony praw nabytych oraz zasadę nie działania prawa wstecz.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżąca apelująca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przyjęcie, że brak było podstaw do wstrzymania jej emerytury od dnia 1 października 2011 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się być uzasadniona.

Ustawodawca wprowadzając w życie art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jedn. tekst: Dz. U. z 2009 r. nr 153, poz. 1227 ze zm.) na podstawie art. 6 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1276) nie wprowadził do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oddzielnej regulacji dotyczącej emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury na mocy wcześniejszych przepisów. O zastosowaniu tego przepisu do emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury na mocy wcześniejszych przepisów, przesądził wyłącznie art. 28 cytowanej powyżej ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r., który stanowił, że do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się poczynając od dnia 1 października 2011 r. Tym sposobem wstrzymanie od dnia 1 października 2011 r. wypłaty emerytury przysługującej wnioskodawczyni oznaczało niemożliwość realizacji przez nią już nabytego ex lege prawa do świadczenia emerytalnego (tak I. Jędrasik – Jankowska „Nierozwiązanie stosunku pracy jako przyczyna zawieszenia prawa do emerytury”, PiZS nr 9/2011 r., s. 22 i nast.) i pozwoliło ustawodawcy na uchylenie skutków wcześniej przyjętej treści ryzyka emerytalnego. Od 8 stycznia 2009 r. treścią ryzyka emerytalnego było osiągnięcie odpowiedniego wieku, co wprost wynikało z realizacji programu „Solidarność pokoleń – działania dla zwiększenia aktywności zawodowej osób w wieku 50+”. Natomiast wprowadzenie z dniem 1 stycznia 2011 r. do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych art. 103a, zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego, konstruuje treść ryzyka emerytalnego jako prawo odejścia z rynku pracy i uzyskanie świadczenia emerytalnego. Niepożądanym zjawiskiem z punktu widzenia ubezpieczonych, jest zmiana treści ryzyka emerytalnego w krótkich odstępach czasowych, ponieważ stwarza niepewność co do warunków, jakie muszą spełniać w celu nabycia prawa do emerytury. Powyższe okoliczności zadecydowały min., że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13 listopada 2012 r., K2/12, Dz. U. z 2012 r. poz. 1285 uznał, iż art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1276 ze zm.) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jedn. tekst: Dz. U. z 2009 r. nr 153, poz. 1227 ze zm.), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez niego prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Trybunał postanowił, że z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku, co miało miejsce w dniu 22 listopada 2012 r., utraci moc art. 28 ustawy

zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Ubezpieczeń Społecznych do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie, tj. od 1 stycznia 2011 r.

Poza sporem pozostaje w niniejszej sprawie, że wnioskodawczyni K. G. nabyła prawo do emerytury z dniem 1 czerwca 2009 r., a zatem w okresie, który wskazał Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12 i dlatego też nie ma do niej zastosowania art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Podkreślić należy, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 maja 2010 r., III UK 2/10 (OSNP 2011 nr 21- 22, poz. 278) orzekł, że skutkiem utraty domniemania konstytucyjności ustawy w konsekwencji wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku stwierdzającego niezgodność jej przepisu z Konstytucją, jest obowiązek zapewnienia przez sądy orzekające w sprawach, w których przepis ten ma zastosowanie, stanu zgodnego z Konstytucją wynikającego z wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Powyższy pogląd Sąd Najwyższy zaprezentował też w wyroku z dnia 7 maja 2009 r., III UK 96/08 (LEX nr 1001327) przyjmując, że odroczenie wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (art. 190 ust. 3 Konstytucji RP) stwierdzającego sprzeczność przepisu ustawy z Konstytucją nie stanowi przeszkody do uznania przez sąd, że przepis ten był sprzeczny z Konstytucją od jego uchwalenia.

Skoro zatem przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2011 r., nie ma zastosowania do wnioskodawczyni, to tym samym organ rentowy nie miał podstaw do wstrzymania zaskarżoną decyzją wypłaty emerytury, do której apelująca nabyła prawo z dniem 1 czerwca 2009r. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego bez względu na to, czy zostało wydane w postępowaniu wszczętym pytaniem prawnym, wnioskiem czy skargą konstytucyjną ma moc powszechnie obowiązującą również w tym sensie, że oddziałuje ono na wszelkie toczące się w chwili jego ogłoszenia postępowania sądowe i administracyjne. Zasadą jest że orzeczenie Trybunału wchodzi w życie z dniem jego ogłoszenia w stosownym dzienniku i z tym właśnie dniem - o ile jest ono orzeczeniem negatywnym - niekonstytucyjny przepis traci moc obowiązującą, a zatem nie może być stosowany przez sądy i organy administracyjne w sprawach wszczętych przed dniem ogłoszenia orzeczenia, a nie rozstrzygniętych do tego dnia (tak: M. Florczak - Wątor, „Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego i ich skutki prawne”, Poznań 2006, s. 193-198; R. Hauser, J. Trzeciński, „Prawotwórcze znaczenie Trybunału Konstytucyjnego w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego”, Wyd. Prawnicze LexisNexis 2008, s.41-64).

Uznając, że przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie stanowił podstawy do wstrzymania wypłaty emerytury wnioskodawczyni, należało orzec jak w sentencji wyroku, na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego (opłata od apelacji) orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c. oraz 109 § 1 zdanie drugie k.p.c.